

Войска Польского Юзефа Пилсудского. В 1939 году город вошел в состав СССР.

Характерной чертой города стали разрозненные деревянные домики. В годы Великой Отечественной войны город был оккупирован немецкими войсками. Население понесло большие потери. В 1944 году город был освобожден Советской Армией. Город был восстановлен от разрушений.

Будучи крупнейшим городом Брестской области, Барановичи стали исключительно важным железнодорожным узлом.

На данный момент в городе Барановичи проживает около 200 тысяч человек. В Барановичском районе развита легкая, пищевая, химическая и деревообрабатывающей промышленности. Крупнейшие градообразующие предприятия: ОАО «558 авиационный ремонтный завод», ОАО «Барановичское производственное хлопчатобумажное объединение», филиал ЗАО «Атлант», Барановичский станкостроительный завод и многие другие. Продукция этих предприятий широко известна не только в Белоруссии, но и за её пределами.

В городе развита культурно - развлекательная программа: 2 кинотеатра, 3 музея, ледовый дворец спорта, футбольный манеж, 3 молодых парка, а так же много кафе, баров, клубов.

Секция 2. Евфросиния Полоцкая: историческая и современная

Якімовіч Е.Б., Мамедава А. Значнасць беларускіх асветніц і вучоных: аб магчымасці існавання гендэрнай гісторыі

На працягу ўсяго існавання гісторыі чалавецтва і перыяда навучнай фіксацыі гэтай гісторыі (а гісторыя як навука атрымала свой афіцыйны статус не так даўно) мы можам знайсці толькі мужчынскі погляд на інтэрпрытацыю афіцыйных гістарычных падзей і фактаў. Георг Зіммер адным з першых заўважыў адеутнасць “жаночай” гісторыі і паказаў недастатковасць раўнавартаснага агляду праблем грамадства без уліку сведчанняў

“маўклівай большасці”, да якой жанчыны і іх роля ў гісторыі могуць быць аднесены і сёння [1].

У традыцыйным беларускім грамадстве жанчыны заўсёды былі вынесены ў вобласць прыватнай прасторы, у той час як мужчынам даставалася публічная сфера. Гэта не азначае, што жанчыны не аказвалі ўплыў на змены і развіццё грамадскай сітуацыі, асабліва ў сферы адукацыі і навукі. Добрымі прыкладамі з’яўляюцца гісторыі жыццяў апісаных ніжэй асветніц і выдатных вучоных-жанчын беларускага паходжання.

Еўфрасіння Полацкая (Прадслава) – беларуская асветніца, адна з першых жанчын ў еўрапейскай гісторыі, якая сваім жыццём даказала існаванне жанчай свабоды волі. Дзякуючы бацькам, якія мелі добрую адукацыю, Прадслава с дзяцінства была навучана кніжнаму пісанню, што было рэдкасцю для Кіеўскай Русі. Таемна збяжаўшы ў манастыр ад нежаданага шлюба, дванадцігадовая князёўна пайшла насуперак волі бацькі – князя Георгія Усеваладавіча. Абраўшы сабе духоўны лёс і прыняўшы манаскі пострыг, Прадслава атрымала імя Еўфрасіння і цалкам прысвяціла сваё жыццё духоўнаму ўдасканаленню.

Еўфрасіння Полацкая займалася не толькі перапісаннем кніг, але і шмат чытала, рабіла перклады з лацінскай ды грэцкай моваў, такім чынам сфарміраваўшы вялікую асабістую калекцыю, якая стала асновай бібліятэкі Полацкага Сафійскага сабора. Такое адданне адукацыі зрабіла Еўфрасінню адной з самых адукаваных жанчын таго часу. Яна заснавала жаночы манастыр, дзе атрымаць адукацыю маглі не толькі манахіні, але і простыя “свецкія жанчыны”. Мецэнацкая дзейнасць Еўфрасінні мела працяг праз заснаванне школ, дзе навучаліся ўсе без уліку роду і саслоўя. Школы выкарыстоўвалі кнігі, створаныя ў скрыпторыях храмах і манастырах, што былі заснаваны Еўфрасінняй. Яна стала першай святой каніназаванай Русскай праваслаўнай царквой [2].

Соф’я Гальшанская – каралева Польская, дачка князя Андрэя Гальшанскага і Аляксандры Друцкай. Соф’я была не толькі асветніцай, але і мецэнаткай Кракаўскага ўніверсітэта, які зноў адчыніў свае дзверы пры яе падтрымцы. Соф’я Гальшанская таксама вядома і тым, што арганізавала першы пераклад бібліі на польскую мову.

Саламея Рэгіна Русецкая з Наваградку па праву лічыцца першай жанчынай- лекарам у Рэчы Паспалітай, якая сістэматызавала веды ў вобласці медыцыны, фармакалогіі, гігіены і фізічнага выхавання. Яна выйшла замуж за лекара Якуба Гальпіра, з якім пазней пераехала ў Стамбул. Дапамагаючы мужу ва ўрачэбнай дзейнасці, Саламея сачыла за яго дзеяннямі, такім чынам навучыўшыся выпісываць рацэпты на лацінскай мове. Да яе сталі звяртацца нават чыноўнікі султана, і як казалі сама Саламея, гэта за яе чалавечы і асабісты падыход да кожнага хворага. Праз некаторы час Саламея атрымала афіцыйны дазвол на урачэбную дзейнасць. Дзякуючы таму, што Саламея была хрысціянкай, яна магла лячыць як мужчын, так і жанчын, што спрыяла яе папулярнасці. Пасля нечаканай смерці мужа Саламея вырашае шмат падарожнічаць і аддаваць грошы на міласэрнасць, асабліва для выкупу палонных салдат. Сярод знакамітых пацыентаў у Саламеі Русецкай былі Йожаф Ракоці (трансільванскі князь), Міхал Радзівіл Рыбанька і яго жонка Уршуля, сёстры турэцкага султана, нават расійская імператрыца Ганна Іаанаўна запрасіла яе ў свой штат паслугі. “Доктар медыцыны і акулістыкі” (як сябе называла Саламея Русецкая) таксама напісала раман “Аванцюры майго жыцця”.

Францішка Уршуля Радзівіл – першая жанчына-пісьменнік, драматург Беларусі. Яна была першай жонкай Казіміра Радзівіла, які любіў называць жанчын “рыбонькамі” і ніяк інакш. Францішка Уршуля Радзівіл мела выдатную хатнюю адукацыю і валодала некалькімі замежнымі мовамі. На працягу сваёй культурна-аветніцкай дзейнасці яна спачатку ўпарадкавала і папоўніла княскую бібліятэку ў Нясвіжы, аднавіла працу Нясвіжскай тыпаграфіі, у 1740 годзе заснавала прыгонны тэатр “Камедзіхаус”, дзеля якога пісала і перакладала п’есы, у якіх жанчына, як і мужчына, прэтэндавала на роўнае становішча ўлады і права распараджацца сваім лёсам. Творы Францішкі Уршулі Радзівіл мелі павучальны характар: у іх паказвалася неабходнасць адукацыі, раскрываліся асновы ўзаемаадносін паміж мужчынай і жанчынай. Таксама Францішка Радзівіл з’яўецца аўтаркай трактатаў “Аб шлюбе” і “Аб узаемных абавязках мужчыны і жанчыны”, у якіх раскрыты пытанні духоўнай і сацыяльнай асновы шлюба [3].

Эмілія Плятэр пакінула яркі след у гісторыі не толькі яе беларуская “Жанна д’Арк”. Эмілія вядома як збіральніца беларускіх

песень, прыказак ды галашэнняў на Віцебшчыне. Эмілія вылучалася добрай музычнасцю, апрацоўвала і выконвала на піяніна народныя мелодыі, займалася харэаграфіяй, пісала вершы на беларускай мове, стылізаваныя пад беларускі фальклор [4].

Соф'я Васільеўна Кавалеўская - першая ў свеце жанчына-прафесар матэматыкі. Яе бацька, генерал-лейтэнант В. В. Корвін-Крукоўскі, паходзіць са старажытнага беларускага шляхецкага рода. Усе дзіцячыя гады Соф'і Кавалеўскай прайшлі ў сяле Палібіна Віцебскай губерні. Менавіта ў гэтым месцы вызначыліся неверагодныя матэматычныя здольнасці дзяўчыны. У другой палове 19 стагоддзя ў Пецярбургскім універсітэце жанчынам навучацца было забаронена, а для замежнага ўніверсітэта неабходны дазвол бацькоў ці мужа. Бацькі Соф'і былі супраць, таму дзяўчына была вымушана пайсці на фіктыўны шлюб. Нягледзячы на трыумф у Гётынскім універсітэце, дзе Кавалеўская завочна стала доктарам матэматычных навук, па вяртанні ў Расію ні яна, ні яе муж не былі прыняты ніводным універсітэтам. У Стэкгольмскім універсітэце яе адразу прынялі на пасаду прыват-дацэнта, а пасля і ардынарнага прафесара, што дало ёй права выкладаць. У гэты час яна шмат працуе са студэнтамі і піша фундаментальную працу пра пераламленне святла ў вадкіх крышталях. Паралельна з гэтым Соф'я Кавалеўская заканчвае сачыненне “Аб руху цвёрдага цела”, за якое атрымала прэмію ў Парыжы. За такое дасягненне шведы віталі яе як нацыянальнага героя. Соф'я Кавалеўская займалася літаратурнай дзейнасцю, яна аўтар аповесці “Нігілістыка”, драмы “Барацьба за шчасце”, сумесна з Лефлер, сямейнай хронікі “Успаміны пра дзяціства”.

Ганна Тумаркіна нарадзілася ў 1875 годзе ў Дуброўне. Яшчэ ў дзяцінстве яна з сям'ёй пераехала ў Кішыніў. Скончыўшы жаночую гімназію, Ганна атрымала настаўніцкую адукацыю. Ва ўзросце 17 год Ганну прымаюць у Бернскі ўніверсітэт на факультэт філасофіі, германістыкі і гісторыі, дзе праз тры гады навучання яна паспяхова здае экзамен на званне доктара. Дысертацыя Туманкінай “Гердэр і Кант” была надрукавана ў першай кнізе яе навуковага кіраўніка Л. Штайна “Бернскі курс філасофіі”. Пасля атэстацыі 23-хгадовая Ганна Туманкіна атрымлівае права выкладаць гісторыю новай філасофіі і эстэтыку ў вышэйшай школе. У лютым 1909 года Туманкіна атрымала званне

экстраардынарнага прафесара, што стала вялікай сенсацияй. Пра Ганну ведалі не толькі ў Швецыі, але і далёка за яе межамі. У 1937 годзе яна стала лауреатам ганаровай прэміі Тэадора Кохера [5].

Місуна Ганна Баляславаўна. Радзімай Ганны Місуны з'яўляецца сядзіба Забалацце Лепельскага ўезда. Яна нарадзілася ў сям'і збяднелага шляхціча Баляслава-Казіміра Іосіфава Місуны, які даў ей спачатку хатнюю адукацыю, а пасля накіраваў у Рыгу, дзе Ганна дасканала вывучыла рускую, нямецкую і польскую мовы. Нягледзячы на складанае сямейнае становішча, Ганна змагла атрымаць прыватную стыпендыю, што дазволіла ёй вучыцца на вышэйшых жаночых курсах, а пасля працаваць са знакамітымі вучонымі-геолагамі В. Д. Сакаловым і Г. І. Вярнадскім. Навуковыя накірункі ў Ганны былі вельмі разнастайнымі і мелі шырокі спектр: яна вывучала старажытныя абледзяненні, жаленыя руды і каменны вугаль, падземныя воды. Часта яна ладзіла пешыя геалагічныя маршруты, што на той час было вельмі рэдка і яе, жанчыну-геолага, не раз затрымлівалі “для высвятлення асобы”. У 1906 годзе пачынаецца педагагічная і вучэбна-арганізатарская дзейнасць Ганны Місуны. Сваю кар'еру яна пачала з асістэнта вышэйшых курсаў і змагла стаць дацэнтам Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Падчас працы ва ўніверсітэце быў створаны вялікі геалагічны музей. Ганна Баляславаўна вылучала і шмат дапамагала здольным студэнткам, шмат з якіх сталі буйнымі вучонымі. Ганна Місуна была прызнана першай жанчынай-геолагам адначасова чатырма краінамі: Беларуссю, Польшчай, Літвой і Расіяй [6].

Права на роўны статус жанчын і мужчын у сферы вышэйшай адукацыі і навуковай дзейнасці сёння замацавана ў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, што з'яўляецца каштоўнасцю сучаснага грамадства. Аднак ідэі раўнаправія жанчын у дадзенай сферы фарміраваліся ў нацыянальнай самасвядомасці на працягу некалькіх стагоддзяў.

Спроба пераасэнсавання ролі жанчын і іх уклада ў сацыяльныя пераўтварэнні дазваляе не толькі ўбачыць “іншую” гісторыю, але і стварыць у межах новага накірунку стратэгію даследавання, якая дазволіць вывучыць статус і ролю жанчыны ў тую ці іншую гістарычную эпоху ва ўсіх шматлікіх рэпрэзентацыях жаночага досведу.

Літаратура

1. Зиммель, Г. Женская культура / Г. Зиммель. // Избранное. М., 1996. Т.2.– С.234-265.
2. Новицкий, В.И. Женщины Беларуси в исторической ретроспективе / В.И. Новицкий, И.Р. Чикалова, В.М. Ковтун // Женщины Беларуси в зеркале эпохи. Национальный отчет. – Минск, 1997.
3. Масляніца, І. М. Радзівіл Францішка Уршуля / І.М. Масляніца // Мысліцелі і асветнікі Беларусі. Энацыклапедычны даведнік. гал. рэд. Б.І. Сачанка. Мінск, 1995. – С. 276-281
4. Плятэр, Э. Ф. / Беларуская энцыклапедыя: У 18 т. – Мн., 2001. Т.12.– С. 441.
5. Максімаў, У. Беларускі след у Швейцарыі: [Пра прафесара Ганну Тумаркіну] / У. Максімаў // Звязда. – 2000. – 12 жн.
6. Марціновіч, А. Смелы памірае адзін раз: [Пра геолога Ганну Місуну] / А. Марціновіч // Хто мы, адкуль мы.: Гіст. эсэ, нарысы: У 2 кнігах. – Мінск., 1997. Кн.2.– С. 169 – 183.

Кривцова А.А, Терлюкевич И.И. Роль Евфросинии Полоцкой в православной культуре

Настоящее имя Е. Полоцкой – Предислава, что означает "давняя слава" в память о величии Полоцкого княжества. Она родилась примерно в 1104 году в городе Полоцке.

Предислава получила хорошее для того времени домашнее образование. Княжна отказалась от брака и вообще от светской жизни. Она тайно приняла в Полоцком монастыре постриг и получила имя Евфросиния.

Евфросинья переписывала книги в библиотеке Софийского собора. Это была тяжелая физическая работа и ей занимались исключительно мужчины. Переписчик должен был не только хорошо знать грамматику, но и иметь художественные способности, так как начальные буквы и заголовки разделов оформлялись животным или растительным орнаментом. За день можно было списать не более четырех страниц. Исследователи православной культуры предполагают, что летопись Полоцкого княжества, которая находилась в Полоцкой библиотеке и, к